

Izhaja razen nedelj in praznikov vsak dan opoldan.

Uredništvo je v Ljubljani, Franciškaška ulica št. 6/1, Učiteljska tiskarna.

Dopise frankirati in podpisati, sicer se jih ne priobči. Rokopise se ne vrača.

Inserati: Enostopna petstotnica 75 vin., pogojen prostor 1'25 v.; razglaš in poslano vrstica po 1'50 v.; večkratne objave po dogovoru primeren popust.

NAPREJ

Glasilo jugoslov. socijalno - demokratične stranke.

Posamezna števil. stane

40 vinarjev.

Naročnina: Po pošti ali z dostavljanjem na dom za celo leto 72 K, za pol leta 36 K, za četrt leta 18 K, za mesec 6 K. Za Nemčijo celo leto 77 K, za ostalo tujino in Ameriko 84 K. — Reklamacije za list so poštne proste.

Upravništvo je v Ljubljani, Franciškaška ulica št. 6/1, Učiteljska tiskarna.

Telefonska št. 312.

Kriza v krizi.

Tudi Trifković je že vrnil mandat!

Vladna kriza ni še rešena. Trifković je vrnil svoj mandat, ker je bila na »merodajnem mestu« izražena želja, naj se sestavi koncentracijski kabinet. Tako se glasi najnovejša poročila iz naše prestolice. Brezvestno ravnanje meščanskih strank v parlamentu presega že vse meje. Igralo se z najhujšimi potrebami države in ljudstva. Najprej kriza Protičeve viade, potem Davidovičeve, nato zopet Protičeve, sedaj Trifkovičeve, ki je morala likvidirati še preden se je pravzaprav sestavila. Kaj nam prinese jutrišnji dan? Če pojde v tem pravcu, bomo živeli od samih ministrskih kriz. In to v državi, ki se je komaj osvojala!

Ne bomo pisali dolgih komentarjev. Vemo prav dobro, da so take razmere očitno znamenje notranje slabosti, notranjega nevarnega razkroja, ki mora dovesti do katastrofe v revolucionarnem ali reakcionarnem zmislu. Najbrže reakcionarnem. In seveda s primerno pripravo antantne intervencije v več ali manj čedni obliki. To slutimo že vsi, pa se vzlic temu brezvestno izramo z lastno usodo.

V državi vlada najhujši nered. Prometne razmere brez primere, prehrana prepuščena... dobri volji velepekulantov, kulturne potrebe pa... razvoju časa. V industriji silno pomanjkanje surovin, zato pa obilna brezposelnost, v političnem življenju pa naigorostnejša olitvost in brutalnost. To kolikor se tiče položaja na znotraj, na zunanji pa... blamaža za blamažo. Notranja in zunanja politika zavestno izpeljana do nalezljivejši popolnosti. Vse to pa ravno v trenutku, ko se po zaslugi italijanskega imperijalizma pripravljajo ob Adriji stvari, ki diše po smodniku.

Polomila je naša prednost, v tem smo bili Jugoslovani od nekdanjih mojstri.

Medtem, ko vse krog nas propada, gledamo mirno, kako se v Beogradu dan za dnem zidajo in rušijo slavna ministrstva.

Bolišega spričevala o naši politični zrelosti si ne moremo dati.

Ljudstvo pa čaka. Zelo potrpežljivo! Pa ne zanašajte se preveč na to njegovo svojstvo... Utegne vzroiti. To vam ne bo všeč. Gospodje, skličite vsaj kmalu volitve, če hočete preprečiti kaj hujšega!

Trifković je vrnil mandat.

LDU. Beograd, 6. okt. Kakor se govori v parlamentarnih krogih, je bila na merodajnem mestu izražena želja, naj se sestavi koncentracijski kabinet. Vsled tega je gospod Marko Trifković danes opoldne vrnil svoj mandat.

Izlava vojnega ministra.

LDU. Ueograd, 6. okt. Presbirtavila: Vojni minister Hadžić je izjavil, da ne more vnovič sprejeti portfelja za vojsko in mornarico, ker se ne strinja s težnjo Narodnega kluba po hrvatskem domobranstvu; zato odlaga svoj portfelj, ker drugače ne more rešiti edinstva vojske.

doseže kolikor mogoče ugodne uspehe v volilnem boju. Predočiti si je treba posledice, katere bi imela za proletarijat vojaška reakcija, ki išče vojno na zunanji diktaturo v deželi sami. V našem stremjenju, pravi manifest, je, da izkoristimo neslogo med buržoazijskimi strankami. Nas skušajo nasprotniki preotiti s tem, da trkajo na naše patriotično čustvovanje in da so prikrili v svoje namene geslo: Reka. Naš odgovor je, da zahtevamo za Reko in za Brenner pravico samoodločbe.

Manifest končuje z nastopnim pozivom na delavstvo: Strnite vaše vrste, stopite na ulico in odgovarjajte z demonstracijo na demonstracijo, z voljo proti volji in pripravljenostjo za prihodnost zmago vaše volje, da se ohrani mir, proti volji nasprotnikov, izzvati vojno.

Izvoznice.

Ljubljanski gospod župan se je hudo zakregal nad izvoznici. Zato, ker je v Ljubljani zmanjkalo krompirja. Olučeni po njem, so se v soboto zvečer v »Unionu« nekateri moške hudo kregali nad vlado. Naj se ona pomeni z njimi, g. županom in ostalimi. Pri tej priliki je padla tudi beseda o »Vojni zvezi«, o izvoženih iacijah in o poverjeništvu za socialno skrbstvo. Da bo jasno na vse strani, bom to reč malo pojasnil.

Pri nas je ljudstvo raztrgano in boso. O tem sem že pisal. »Oblačilnica za Slovenijo« je prazna, država ni dala za oblačilno akcijo v prid ubožnemu prebivalstvu niti fika. Ta revni zavod sem do sedaj vodil, kakor sem vedel in znal. Brez kredita in novca je zavod danes aktiven in od kar vodim poverjeništvu, sem razdal otrokom, beguncem in drugim revežem brezplačno blaga v fakturi vrednosti nad 100.000 K. Dobro vem, da je to malo, ampak čudežev delati ne znam. Dobro pa tudi vem, da je vse to le krparija in zato sem si zamislil večjo akcijo. In ta naj bi bila v sledečem:

Manufakturne robe manjka danes vsemu svetu razven Anglezem in Amerikancem. Nekaj malega si moremo nabaviti iz Italije in Švice. Italija je danes — žal — blizu. Švica je daleč; pot v njo vodi preko Nemške Avstrije. Razven Italije so vsi drugi naši sosedi na praznem v tem pogledu. Italijanske blaga pa ne moremo kupiti z našimi kronami. Lir tudi nimamo. Kaj torej? Blago zamenjati za blago. Italijanski trgovci so mi stavili čedne ponudbe, če damo za manufakturno drugo blago. Kakšne izvozne artikule pa imamo mi, Jugoslovani? Pri nas smo vedno izvažali les, jata, krompir, prešice. Sai smo agrarna dežela!

Mislil sem torej: Dajmo, Oblekli se bomo. V Beogradu sem zahteval za oblačilno akcijo sto milijonov kron. Država nima denarja, so mi rekli. Dobili nisem niti fika. Potem sem zahteval izvoznice v korist Slovenije. Gospodu dr. Korošcu sem zadevo razložil. Če država dale izvoznice posameznikom in družbam, naj jih da najprej sebi. Dal mi je prav, in dobil sem izvozno dovoljenje za pet vagonov late in 500 vagonov lesa. Še predno pa sem imel to dovoljenje v roki, smo v sil kupili v Trstu malo količino blaga (2 vagona), ki smo ga tudi že prejeli. Tista malenkost je stala 1 milijon laških lir. Ko bi imel plačati, sem bil praznih rok. Laški trgovec se je moral zadovoljiti z obljubo, da bomo plačali. Pri sedanjih cenah manufaktu-

re — to sem takoj uvidel — je vse doseženo kapljica v morje. Znova sem šel na delo. Dobil sem veliko izvoznih dovoljenj iz celega kraljestva v korist naše Slovenije, pod različnimi kavlami. Zavidno so me gledali Belgrajčani in drugi naši sodržavljeni iz drugih pokrajin.

Jaz nisem trgovec, zato sem prosil večake za pomoč. Ne trgovce, temveč zadruge. Največja združna organizacija na Slovenskem pa je danes »Vojna zveza«. Ima nad 140.000 oskrbovancev, se je na zadnem običnem zboru reorganizirala in le trdno fundirana. Prosil sem jo, da ona nadzoruje ves izvoz brez dobrička s pravico do vpogleda v knjige itd. »Vojna zveza« je rada priskočila na pomoč, ker bi preskrba s ceninim blagom koristila tudi njenim članom — delavcem. Ona mi je pomagala kot organizacija in to zastonj. Hvala ji!

Da poplačamo dolžnih 1 milijon lir, smo nakupili jata, ki so nam bila ponujana. Dostel smo poslali preko meje 3 vagona. Kupljena so bila na Hrvaškem. Če hoče ljubljanski gospod župan late, jih lahko dobi. Rad mu povem, kje jih je dobil, samo delati je treba; bo več zaleglo, ko pa pisanje po »Narodu«.

Mislil, da samo na ta način pridemo do obleke in perila. Med vojno smo na kmetih zamenjivali ruhe za moko. Danes mora ta žalostni posel prevzeti država. Poleg tega bi pri svoji zamišljeni akciji Slovenija veliko profitirala. Za veliko milijonov gre v tem slučaju, če se akcija posreči in izvede.

Povdarjam, da je to državna akcija za izmeno blaga. Vsled nje se živila pri nas ne bodo podražila. Raie je ne izvedem. Veržniki pri tem ne smejo zaslužiti niti solda. In to nekatere tako zelo boli!

Se nisem zapolnel z vso stvarjo. Vse je komaj v pripravi. In že pridejo razni gospodje, ki hrepene po slavi, da se jim ploska in trosilo med nepoučeno ljudstvo neresnico. Dobro, gospodje! Če te akcije nečete, če nečete, da pridemo prelo mogoče do obleke in perila, potem le kričimo. Bomo videli, če bo to kaj pomagalo!

Jugoslovija, ima marsikat, kar lahko odda. Če so pri nas živila draga, je to posledica proste trgovine, slaba uprava in zlasti še zlezniška uprava. Njeni pomagači so razni mali in veliki veržniki in špekulantje. Vse kriči: Vlada je kriva. Jaz pristavljam: tudi ljudstvo je krivo. Naj veržnike prime in samo kaznuje; prilike za to le dovoli.

Na obe strani pa povem: Jaz se ne bom pustil terorizirati od nikogar, tudi od shodov in časopisa ne. Kadar vem, da imam prav, grem

svojo pot. In to bom storil tudi v tem slučaju.

Končno še nekaj! Naše tekstilne tovarne v Trzinu, v Litli itd. stoji, delavci so brez posla. V 6 tednih bi te tovarne lahko vrgle izdelano blago na trg, če bi imele sirovine (bombaž). V Trstu leži nad 1000 bal bombaža na prodaj. Naše tovarne ne moremo kupiti, ker nimamo — lir. Kje jih vzeti? Prodati, kar imamo odveč! Dokler smo brez vsake valute, kakor smo danes, drugega izhoda ni!

Jugoslovija je v položaju izvažati živila, ne da bi morala pri tem domače prebivalstvo stradati. Vsaka izvoznica še ni smrtni greh. Smrtni greh pa je, ako kdo radi njih tako kriči, da se ljudstvo vzemirni in se brez vzroka boli pomanjkanja. S takimi govoricami se veržnikom omogoča, da izrabijo položaj in navajajo pri vsaki najmanjši krizi nesorazmerno cene.

Smrtni greh je tudi, ako se pušti segniti ogromne množine živila, ki bi se jih lahko s pridom zamenjalo za nujno potrebne stvari, kakor se je pripetilo to lani, ko so segnile na Hrvaškem ogromne množine krompirja, v Beogradskem pristanišču pa se pokvarilo 30 tisoč pšenice.

Tako izgleda reč, g. dr. Tavčar in Držič. Z nastopi, kakor ste jih započeli, utegnemo priti tudi letos srečno tla, kjer smo bili lani.

A. Prepeluh.

Organizirajmo našo mladino!

Velika napaka v dosedanjem delu naše stranke je bila v tem, da smo skoro ves čas zanemarjali delo med delavsko mladino. Pred vojno se je sicer bila počela v Ljubljani in v Idriji po nekaterih drugih krajih mladinska organizacija, ki pa se ni mogla razširiti oziroma razviti tako kot je bilo potreba, ker ji je manjkalo — središča in seve začrtane poti ter vodilnega organa. Vojna je končno razbila še ono, kar je dotlej životrajilo. Sedaj, ko vse vstala v novo življenje, mora vstati tudi naša stranka in z vso pazljivostjo in skrbjo iti na to delo, ki je bilo doslej zanemarjeno. Mladinska organizacija mora na plan!

Ako pogledamo na naše sosede, vidimo, da je i nemška soc. dem. stranka i čehoslovaška obrabala zelo veliko pozornost na razvoj delavske mladine. V nemški soc. dem. stranki je močna organizacija »mladih« (dr. Jugendlichen), ki je pred vojno zelo marljivo delovala za povzdigo izobrazbe in delavske vednosti med mladimi delavci in delavkami. V češki soc. dem. stranki

zajtrkoval? Ako sem vse natanko premislil, je bilo naravnost nezmišljeno, tako živeti: za Krista križanega! Nisem pojnil, vsled česa sem si bil zaslužil to preganjanje usode! In hipoma mi je prišlo na um, da lahko postanem raie takoj lump in ponesem odelo v »stričkov« klet. Lahko jo za eno krono zastavim; za to dobim troje obilnih obedov in se vzdržim nad vodo, dokler ne bi česa našel; Hansa Paulita bi že kako presleparil. Bil sem že na poti v klet, pred vhodom pa sem obstal, zmalal neodločno z glavo in se okrenil.

Čimboli sem se oddaljal, tem radostnejši sem bil vsled tega, da sem ostal zmagovalec v tej težki preizkušnji. Zavest, da sem še čist in pošten, mi je opajala glavo, me polnila z divjim čustvom, da sem značilen človek, bel svetilnik sredi mrkega morja ljudi, na kojem ni plavalo ničesar razun izmečkov. Da bi zastavil lastnino koga drugega za svoj obed, da bi sam jedel in pil svojo obsodbo, da bi s prvim malim zlikovstvom ožigosal svojo dušo, oskrnil svoje poštenje s črnim madežem, se moral nazivati propalico in povešati oko pred samim seboj — nikdar in nikoli! Nikdar in nikoli! Sai tistega namena nisem vzel za resno, pravzaprav mi še na um ni prišlo; za raztrgane misli, ki se gonijo semintja, človek ni odgovoren, zlasti ako ga strašno boli glava in le do smrti utrjen, noseč odelo, ki je last drugega.

(Dalej prih.)

LISTEK. GLAD.

Spisal Knut Hamsun. — Poslovenil Fran Albrecht. (Dalle.)

Torej ni bilo drugega izhoda, nego da si poiščem v gozdu svoj kotiček. Ako bi tla vsaj ne bila tako vlažna! Potrkal sem na svojo odelo in sem se vse bolj sprilaznjeval z mislijo, da bom moral nočevati na prostem. Tako dolgo sem se mučil, da bi našel v mestu kako prenočišče, da sem se utrudil in postal sit vsega; in tako sem užival ob misli, da se odpočitem in predam svoji usodi ter lahko grem po cesti brez vsakršne misli v glavi. Šel sem do vseučiliške ure, videl, da je deset proč in se odtod napravil na pot proti mestu. Neki v predmestju sem obstal pred prodajalno z viktualijami, kjer je stalo v oknu nekaj jedil. Poleg okrogle žemlje je ležala mačka in spala; tik za njo le stal vrč z mastjo in več kozarcev s kašo. Za trenotek sem postal in si ogledoval ta jedila; ker pa nisem imel, s čimer bi kupil, sem se naglo okrenil in nadaljeval svoj marš. Stopal sem počasi, vedno dalje in dalje, nro za uro, dokler nisem dospel nazadnje v mestni bukov gozd.

Tu sem krenil s pota in sedel, da bi se odpočil. Nato sem pričel iskati primernege prostora, nanosil nekoliko zelišča in beza in si v duplinici, kjer je bilo za silo suho, pripravil ležišče. Odprl potem svoj paket in vzel iz njega odelo. Bil sem silovito utrčen in zbit od dolge poti ter sem takoj legel spat. Dolgo sem se metal in obračal semintja, predno sem bil našel pravo lego, uho me je nekoliko bolelo, ker je bilo vsled udarca z bičem zatečeno in zato nisem mogel na niem ležati. Sezul sem svoje čevlje in si jih položil pod vzglavje in vrh njih Sembov papir.

Veličastno razpoloženje teme je ležalo vseokrog; vse je bilo tih, vsenovsod. Ampak gori na višini je šumel večni spev, je vel veter, daljno, brezvznočno šuštenje, ki nikoli ne premolkne. Tako dolgo sem poslušal to brezkončno, bolno šušljanje, dokler me ni pričelo begati. To so gotovo bile simfonije vrtečih se svetov nad menoj, zvezde, ki zvone svoj spev.

»K vraga vsevкуп!« sem rekel in se naglas zasmelal, da bi se osrčil. »sove so to — tam neke v Kanaanu!«

In vstal sem in zopet legel, obul čevlje in šel v tem okolju in legel znova, se boril in trpel med strahom in tezo, dokler se ni jelo daniti nato me je sledil premagal spanec

Bil je svetel dan, ko sem odprl oči in imel sem čustvo, da mora biti kmalu poludne. Obul sem čevlje, zavil spet svojo odelo in se napotil proti mestu. Tudi danes ni bilo videti solnca in zeblo me je kot psa; noge so mi bile kakor odmrle, oči pa so se mi pričele solziti, kot da im ni moči prenašati dneвне svetlobe.

Bilo je tri ura. Glad me je pričel hudo prejemati; meddel sem, od časa do časa mi je postajalo slabo. Zavil sem jo proti parni kuhinji, bral izobešeno izkazilo in skomizgnil s podzardkom s ramenji, češ da svinjina ni nikakšna led zame; odtod sem se napotil doli proti železnici.

Zdajci mi je planila neka posebna omotičnost skozi glavo; šel sem dalje in nisem hotel paziti na to, toda bilo mi je vedno hule in naposled sem moral sestiti nekle na stopnice. Vse moje bitje se je izpremenilo, kot da je v moji notranjosti spolzelo nekaj vstran ali kot da se je pretrgal zastor, staničje v mojih možganih. Hlastno sem dahnil nekajkratov po zraku in začuden obsedel. Onesvestil se nisem bil, zakaj natanko sem čutil bolečino v ušesu in ko je prišel mimo nek znanec, sem ga takoj spoznal, vstal in ga pozdravil.

Kakšno mučno čustvo je bilo to, ki se je pridružilo zdaj vsem ostalim? Jeli bila posledica tega, da sem spal na golih tleh tam zunaj? Ali je bilo povod to, da še nisem ničesar

pa igra veliko vlogo češka organizirana mladina, ki tvori jedro delavskih telovadnih organizacij. Tudi v Nemčiji in Italiji pospešujejo na vso moč tamonjski soc. demokratije razvoj mladinske organizacije.

Zdi se mi, da je treba pri nas določiti, in sicer: a) organizirati v izobraževalnem delavskem društvu »Svoboda« mladinsko skupino s podružnicami po celi državi; b) oživitviti telovadno delavsko organizacijo, ki je jedro naša mladina, ali v kolikor ni sodelujoča z vneto tudi zato sposobni starejši sodruzi.

Del. izobr. društvo »Svoboda« naj poveri svojemu agilnemu tajniku, da vohovcu, da iz dosedaj že organiziranih mladeničev in deklet osnuje mladinsko skupino, ki naj v glasilu »Svoboda« za svoje namene uporabi eno ali dve strani. Ta skupina naj izbere svoj izvršilni odbor, ki naj poskrbi, da bo v vsakem delavskem kraju poleg podružnice »Svobode« tudi mladinski odsek, ki naj da vsemu našemu izobraževalnemu delu potrebno čisto in živahnost. Ob priliki strankinega zbora naj se vrši tudi I. konferenca naše mladine, ki naj končnovalno uredi sebi potrebno politično in kulturno organizacijo.

Za oživitvite telovadne delavske organizacije je potreba, da oni sodruzi, ki smatrajo, da so za to sposobni, takoj osnujejo društvo »Delavska telovadna zalednica«, ki naj ima podružnice po vseh Sloveniji, in kje naloga bodi krepiti telo in duha. Naši dečki gredo med Orle in Sokole. To ni dobro, ker kvarno vpliva na njih razvoj in jih odvrta od socializma. Naša mladina pa je naša bodočnost — da ni naš razvoj tak kakršen bi moral biti, leži velik del krivde v dejstvu, da smo prepustili Sokolom in Orlom, da so nam odtužili najboljše mlade delavce. Sodrugi, ki vam je delavska stvar pri srcu — na delo, da popravimo zamujeno, da uredimo organizacijo naše mladine. Verus.

Dr. Lotrič:

Misli o šolstvu.

(Dolje.)

Razum je temelj moderne vede, avtoriteta teologije. Tu si stolita nasproti dva sveta, dva nazorja. Med njima je velika razlika. Da bo ta razlika vsakemu jasna, navedem praktični slučaj: Jan Hus je bil na knjižniškem cerkvenem zboru obsojen deloma radi naukov, katerih sploh nikdar ni učil, deloma pa radi naukov, katere je smatral za prave in katerih niti eden tedaj v Kostnicih navzočih teologov ni poskušal zavrniti. Hus se je skliceval na boga in svojo vest. Koncil pa je zahteval od njega, da svoje nauke preklicuje in se vda brezpogojno. Koncil se je skliceval na svoje povelje in svojo avtoriteto. Par dni pred, ko so Husa na grmadi sezgali, ga je obiskal nek doktor bogoslovja ter mu rekel: »Ako bi cerkveni zbor trdil, da imaš ti Hus je eno roko, čeprav imaš dve, moraš priznati, da je to tako, ter da ima cerkveni zbor prav.« Hus pa mu je odgovoril: »Če bi tudi ves svet trdil kaj takega, jaz, ker mi pravi to moj razum, bi ne mogel trdit, take stvari: bilo bi to v nasprotju z mojo vestjo.« (Jan Herben »Čas« 6. julija 1907.) Hus je odgovoril za sebe in vsa bodoča pokolenja. Pokazal je smer, po kateri se rayna tudi moderna veda. Jasen pa nam bo tudi prepod, ki zija med teologijo in vedo.

Teologi se škodoželjno smejiijo v slučajih, ko pride moderna veda do spoznanja, da se je v tej ali oni stvari zmotila. Mislijo, da je to voda na njihov mlin. Ob takih prilikah vedno trdijo, da se na rezultate vede ni zanašati, da imajo le oni večno in neomajno resnico. Pribiti pa je treba, da je moderna veda poštena in odkritosrčna, da sama odkriva svoje zmotitve, jih priznava in korigira. To je znak znanstvene vestnosti, s katero se teologi ne morejo pohvaliti. V dokaz te svoje trditve navajam dva slučaja:

Simpatična svetopisemna osebnost je nebeški demokrat Simon Peter. Katoliška cerkev nč, da je bil sv. Peter v Rimu, kjer je umrl kot mučenik, da je bil prvi rimski škof oziroma prvi papež ter da je pokopan v Rimu v po ntem imenovan baziliki. Ne bom tu razpravljati, v koliko je sv. Peter sploh zgodovinska oseba, tudi ne o tem, kako zgodovinsko vrednost se sme pripisovati evangelijem. Držal se bom tozadevno strogo evangelija, katerega šteje cerkev med svetopisemske knjižice in vse, kar je v njem, za božjo od boga razodeto resnico. Evangelij ne ve ničesar o tem, da bi bil sv. Peter katerikrat v Rimu, ali

da bi bil celo rimski škof in nazadnje celo pokopan v Rimu. Iz zgodnjega svetega pisma novega zakona vem, da je napisal sv. Peter dve pismi. Prvo je pisal krščanskim sredinom v Pontu, Galaciji, Kapadociji, Aziji, Bitiniji. V sklenjenih besedah tega pisma piše sv. Peter svojim ovčicam: »Pozdravlja vas soizvoljena cerkev v Babilonu.« Drugo pismo sv. Petra je naslovljeno na ravno tiste bralce kakor prvo. Ni pa navedeno, kje je pisano. Datuma pa nima nobeno. Katoliška cerkev pa uči, da sta obe pismi pisani v Rimu, da je treba razumeti pod besedo Babilon — Rim. Zato svojo trditve navaja razne dokaze, kateri pa pred znanstvenim svetom ne držijo. Zgodovina pa o sv. Petru ne poroča niti besedice, torej tudi ne o tem, da bi bil katerikrat v Rimu. Rimski papeži pa so potrebovali take nauke o sv. Petru in dobili so jih. Na pripovedko o sv. Petru, da je bil v Rimu, da je bil prvi rimski papež, baziralo svoj nauk o primatu rimskih škofov. Ta pripovedka se uči kot sveta resnica. Kdor li ne veruje, ni več katoličan. Za resničnost svoje ga izvajanja se ne sklicujem na posvetne zgodovinarje. Isto mnenje, da namreč sv. Peter ni bil nikdar v Rimu itd., je zastopal na vaticanškem koncilu l. 1870. sam diakovski škof Strossmayer in s njim vred tudi nekateri angleški in ameriški škofje, ki so bili proti dogmi o nezmožljivosti rimskega papeža. Opozorjamo tozadevno na Strossmayerjev govor na omenjenem cerkvenem zboru, ki ga je svoj čas priobčila »Svobodna Misl«.

(Dolje prih.)

Glose.

Ne zamenjal bi... Na seli praških kovinarskih zaupnikov je izjavil minister sodrug Hampl: »Naš gospodarski položaj ni — kakor v nobeni evropski državi — dober. Toda naša gospodarska uprava je

ven dar taka, da ima veliki plus, nenavadno žetev, plus, ki se ceni na sto vagonov. Ako bomo producirali še nekaj sto vagonov premoaga dnevno več, potem lahko pustimo na cedilu vso Evropo, kajti za industrijske izdelke bi dobili zlato. Vsi vidimo, da je v vseh naših sosednjih državah slabše kot pri nas. Ko presojam našo gospodarsko situacijo — nočem lo prehaliti — vendar bi ne menjal niti s Poljsko, niti z Avstrijo, niti z Nemčijo, niti z Madžari, niti z Jugoslovani. To je moja kritika naše situacije.«

Wilsonovo razkošje. Senator Norris je Wilsonu ob priliki vprašanja znižanja davkov na tolarje priporočal, da tudi sam izjavi o politični ekonomiji, ki lo priporoča narodu. Wilson je, tako le rekel senator, ko le bival v Parizu, razpisal denar kot pijan mornar. Tudi njegova potovanja so veljala ogromne denarne vsote. Wilson je plačal n. pr. samo Bernardu Baruchu 150 tisoč dolarjev (po našem 1 dolar = 65:50 K) za službo posebnega svetovalca. Vzdrževal je silno drži štab svetovalcev, in sicer 1500 oseb. Wilson je poleg vsega tega dal postaviti stekleno streho nad parkom »George Washington« ter vzel s seboj muzikante iz hotela Biltmore, da so mu na potu svirali. Senator Norris je ostro grajal Wilsonovo razsipanje državnega denarja v oficijelnem življenju.

Če štrajkači polistiti... Ko so v Ameriki v mestu Boston sredi prejšnjega meseca zastavkali policisti, so takoj izbruhli po vsem mestu veliki nemiri, ki so veljali tudi več človeških življenj. Ljudje so razbili vse trgovine ter jih izropali. Nastopiti je moralo vojaštvo, ponekod tudi detanksko z orožjem. Zločinci so bili takoj prišli v Boston, posebno oni iz New-Yorka. Mnogi ljudje so polnile ulice skozi celo noč in hodile predvsem po trgovskem okraju. Mir se je vpostavil šele, ko so nastopile velike množice pehote in kavalrije.

Brzovjavne vesti.

(Naša izvirna poročila.)

Volitve v zasadenem ozemlju?

Milan, 5. »Corriere della Sera« poroča iz Rima, da se v zadnji dobi mnogo razpravljalo o parlamentarnem zastopstvu zasadenega ozemlja. Nekateri člani razpuščene poslanske zbornice, ki se smatrajo za dobro informirane, trdijo, da se bo vlada z ozirom na — v novem volilnem zakonu vsebovano — dopustnost prehodnih kakor tudi končnovaljavnih ukrepov že v kratkem lotila tega vprašanja ter odredila za zasedene kraje prirejanje volilnih shodov, ki naj si v kratkih razdobljih sledijo. Drugi zopet menijo, da zasedenega ozemlja juridično dotle ni mogoče smatrati za del italijanskega kraljevstva, dokler ne bo odobrena mirovna pogodba z Avstrijo. (In z nami? Op. ur.) Šele potem bo mogoče dopustiti, da volijo novo pridobljene pokrajine svoje poslance v italijansko zbornico.

Politični krogi razmišljajo vprašanje, ali se bo dalo v Italiji izvesti pristno posojilo istodobno z volitvami. Uvažuje se dejstvo, da bo bogastvo, ki so si ga posamezniki nakopili med vojno, služilo v rokah ekstremnih strank kot prav nevarno sredstvo za izvcevanje zmage v volilnem boju.

Italijanska vlada se pripravila, da izroči javnosti svoj program. Volilnega boja se bodo udeležili vsi ministri v svojih okrajih.

»Il Lavoratore« za narodne manjšine.

LDU. Trst, 5. okt. »Il Lavoratore« priobči nastopno posebno brzovjavko iz Rima od 4. t. m.: Iz oficalnega vira prihajalo nastopne informacije o dolžitvi volilnih okrajev v odrešenem ozemlju: Vprašanje se je že popolnoma proučilo od kompetentnih uradov, definitivna rešitev na bo padla, čim bodo določene meje. Ozemlja na Trentinskem in ob Zgornji Adiji bodo tvorila eno samo provinco, ki bo normalno urejena, čim bo ratificiran mir z avstrijsko republiko. Glede Juljske Benečije pa se namerava priključiti Videmski provinci Vzhodno Furlanijo in ustvariti iz ostalega ozemlja dve provinciji. Eventualna aneksla Reke bi zahtevala ustanovitev tretje provincije.

K tel brzovjavki dostavlja »Il Lavoratore«: Protestiramo že danes proti nameravani ločitvi Vzhodne Furlanije in Goriške od ostale Juljske Benečije, ker se hoče s tem le deliti narodne manjšine, da bi se jih lažje zatrla v volilnem boju.

JUGOSLAVIJA NE MOBILIZIRA.

LDU. Lyon, 6. okt. (Brezlično). Jugoslovanski poslanik v Parizu Vesnić je izjavil v pogovoru s poročevalcem »Matigae«, da le govori o mobilizaciji v Jugoslaviji popolnoma neosnovano. Naša stvar je tako pravična, da v njeu obrambo ne potrebujemo mobilizacije, ker se vedno zaupamo mirovni konferenci. Naše mnenje le, da vrhovni svet nikakor ne more zanemarjati vprašanja, pri katerem gre ne samo za naše pravo, ampak tudi za čast in dostojanstvo velesil.

Demonstracije v Celovcu.

LDU. Velikovec, 5. Dne 1. t. m. so se vršile v Celovcu demonstracije radi pomanjkanja živil. Ljudje so klicali: pred deželno vlado: »Wenn es nicht besser wird, gehen wir die Jugoslawischen holen!« (Če ne bo bolje, potemo po Jugoslovane!). Nekaj mesarjev le reklo, da se ne dobi meso preje, dokler ne pridejo Jugoslovani. Z druge strani se javlja, da pričakujejo Celovčani naše čete danes ob treh popoldne.

CENZURA V ITALIJI.

LDU. Berlin, 5. (DunkU.) »Deutsche Allgemeine Zeitung« poroča iz Bazla: Ministrski predsednik Nitti je v vsel Italiji zopet uvedel cenzuro. S to naredbo je do končnovalnega sklenja miru prepovedano širiti vesti, ki ogrožajo obrambo države ali mednarodne odnose. Prepovedano je tudi psovati in žaliti armado.

NEMSKI NEODVISNI SOCIJALISTI ZA SOVJETSKO RUSIJO.

LDU. Berlin, 5. (DunkU.) »Freiheit« objavlja oklic vodstva neodvisne socialno - demokratične stranke delavcem in sodrugom, v katerem izraža zahtevo nemškega proletariata, da se konča konflikt z entento radi nemških čet, ki se nahajajo na Baltičkem in da se takoj vzpostavi mirovno stanje s sovjetsko Rusijo. S tem bi se moglo nasilje proti sovjetski Rusiji uničiti in obenem obvarovati Nemčijo revolucije.

Kovinarska stavka v Berlinu.

LDU. Berlin, 5. (DunkU.) Zveza berlinskih kovinskih industrijalcev je odklonila predlog zveze kovinskih delavcev, da bi se začela nova pogajanja. S tem so zopet prekinjena pogajanja, ki jih je uvedel nadžupan.

Wilsonovo zdravje.

LDU. Washington, 4. (DunkU.) Dr. Grayson je odklonil izjaviti se natančneje o zdravstvenem stanju

predsednika Wilsona. Trdi se na, da je Wilson mogel zavžiti nekaj hrane in da je v petek nekoliko spal.

LDU. Pariz, 5. (DunkU.) »Echo de Paris« poroča iz Washingtona iz Wilsonu blizu stoječih krogov, da predsednik vsekakor dalje časa ne bo zmožen popolnoma opravljati svojih uradnih poslov. Vsaj za nekaj časa se bo moralo poveriti komu drugemu reševanje nujnih stvari notranje in zunanje politike. V to pozvani aradnik bi bil podpredsednik. Seveda pa se do sedaj še ni zgodilo, da bi se moralo predsednika nadomestovati za časa njegovega uradovanja.

Ameriški senat.

LDU. Washington, 5. (Brezlično.) Senat je odklonil vse predložene spremembe k mirovni pogodbi izvzemli eno. Nato se je odgodil in bo kasneje znova razpravljalo o tej sedaj še nerešeni spremembi, ki zahteva, da se Zidelnjena država ne udeleže komisije za odškodnine.

Novice.

— Zopet smrtna obsodba. Zaradi zavratnega umora v Mariboru v Zerkovi ulici je bil od mariborskega porotnega sodišča obsojen Tomaž Pretner iz Radovljice na smrt na vislicah. Bil je že mnogokrat predkaznovan. — Frančiška Trboš le prišla zvečer 7. novembra okrog 10. ure spat k Uršuli Kresnik v Mariboru in le našla v drugi postelji ležati nekega volaka-toničarja, ki li je rekel, da se drugi dan pelje v Ljubljano. Ponoči se je naenkrat zbudila vsled močnih udarcev na čelo. Pred njo le stal tisti volak s pol metra dolgim drogom. Ker je začela kričati na pomoč, lo je volak zgrabil za vrat in jo davil. Trboš se je branila, dokler je ni oo kratkem boju zabodel z nožem v vrat. Padla je s postelje na tla. Volak je mislil, da je mrtva. Začel je odpirati omarine predale in brskati po Kresnikinih stvarih. Uršulo Kresnik le očividno že pred umoril z velikim mesarskim nožem, prerezal li je vrat od srede samnika proti levemu ušesu. Da ne bi kričala, li je ovil okrog vratu vrv in jo davil. Frančiška Trboš le videla, da je volak preiskal vse predale, si v kuhinji umil krvave roke, se oblekel v civilno obleko in pogledal Frančiško Trboš, ali še živi. Ker je še dihala, lo je še enkrat udaril po glavi in nato odšel. Še isti dan so prišli Pretnerja v tovarniški vojašnici; imel je še krvave sledove na sukni, krvavo škatico vžigalic in večjo vsoto denarja. Kljub temu, da ga je Frančiška Trboš takol spoznala, je till ves čas in tudi pri razpravi.

— Osební železniški promet v Avstriji. Od nedelje, 12. oktobra dalje ne bodo vozili v nedeljah osební vlaki, niti za daljina niti za kratka potovanja. Tudi ponoči od sobote na nedeljo in od nedelje na ponedeljek ne bodo vozili osební vlaki, ki vozijo na velike daljave, oziroma bodo vozili samo na onem delu proga, kjer v soboto zvečer ali v ponedeljek zjutraj služijo tudi lokalni potrebi. Ta odredba se ne hče praznikov. Železniški promet se je moral skriti vsled pomanjkanja premoga. Državne železnice bodo del na ta način prilaganega premoga porabile za to, da bodo na glavnih progah se pred potekom prve polovice oktobra vpeliale najbolj potrebne brzovlake. In sicer trikrat na teden na progi Dunaj - Praga - Dresden - Berlin, dvakrat na teden Dunaj - Salzburg - Innsbruck - Bregenz z zvezo Innsbruck - Bologna - Milan in Bologna - Rim ter iz Feldkircha v Švibur - Leipzig - Berlin - Dunaj - Leoben - Trbiž - Bologna - Rim. S stranske proge St. Vid ob Glini - Celovec in Udine - Trst; končno: Dunaj - Gradec - Ljubljana z zvezo v Zidanetu mostu na ekspresni vlak preko Zagreba v Beograd in Bukarešto. Podrobnosti se bodo pravočasno razglasile. Tudi se pripravila vse potrebno, da se omogoči zveza z brzovlakom z Dunaja preko Budimpešte na Rumunsko.

— Proslava 28. oktobra. Češko-slovaški socialni demokratje nameravajo praznovati prvo obletnico češko-slovaške samostojnosti kar najslovesneje. Dne 14. oktobra, na obletnico prvega poloma, se bo vršilo generalno pregledovanje vseh priprav.

— Dva katoliška duhovnika sta se oženila. V Čehoslovaški sta se poročila te dni dva duhovnika. V Pragi se je poročil P. Zahradnik-Brodsky, 25. m. m. pa v Radvaničah pri Ostravi (Slezija) 50letni župnik Ferd. Štöhr. Zadnji se je poročil s svojo kuharico, s katero ima že tri otroke. — Torej prelom v preje tako nerazodni stavbi — celibata. Cesar se je katoliška cerkev

preje tako branila, to današnja doba kot zastarele predsodke odstranjuje. »Večerni List« bo spet vzkljnil: »V času, ko se bile tako hud kulturni boji, se pa ti norci ženijo. Še lastni ljudi ne moremo držati, kako bomo pa druge...« Eh, to je križ...!

— Amerikanski žurnalisti so dospeli iz Pariza v Prago. Je jih 12, med njimi tudi zastopniki »New York Times«, »Chicago Tribune«, »Associated Press«, več brzovajnih agentur in dveh filmskih družb. Sprejeti so bili od predsednika Masaryka in od drugih vodilnih osebnosti.

— Tiskarna sv. Bonifacija v Pragi, v kolli so bili tiskani oni klerikalni letaki k zadnim monarhističnim demonstracijam, le bila zaplenjena v korist države in za potrebo ministrstva Narodne Obrane. Za tiskarno bodo dali odškodnino.

— Zveza volilnih udeležencev. V Zenevi se je vršilo zborovanje nemških, francoskih, italijanskih, turških in srbskih volilnih udeležencev, kler so soglasno sklenili ustanoviti mednarodno zvezo bivših volilnih udeležencev. Zvezina naloga b umiriti in zbližati narode ter bojevatli se proti šovinističnim nameram.

— Taina kitajska naročila. »Central News« poroča iz New Yorka, da je sklenil v »New York« borznem mestnem delu neki agent pogodbo za velike množice orožja, določena v Orient; med drugim za 6 milijonov yardov blaga za oblačila, milijon parov gamaš, pol milijona plaht in po milijona menažnih skledic. Po agentovi izpovedi je to naročilo določeno za Kitajsko in je v zvezi s šantungskim sporom.

Dnevne vesti.

Resnica glede izvoza jalc.

Voina Zveza v Ljubljani nam piše: V časopisih in na shodih se piše in govori o izvozu jalc, s katerimi naj bi bila vojna zveza delala nekake knpčije. Dovoljtemo si dati javnosti sledče pojasnilo: Državna oblačilnica je od neke lačke firme nakupila 2 vagona manufakture, ki sta ravnokar prišla v Ljubljano — proti kompenzaciji petih vagonov jalc. Ker državna oblačilnica sama ne more nakupovati jalc, je Voina Zveza ta nakup po naročilu Državne oblačilnice izvedla že pred več kot tremi tedni na Štajerskem, ne da bi pri tem napravila za sebe kak dobiček. Ti vagoni jalc so opremljeni s praviimi izvoznici, ki jih le prejele Državna oblačilnica, ne pa vojna zveza iz Beograda. Na svoj račun ni Voina Zveza nobenega vagona jalc eksportirala. Vest, da je zastopnik tvrdke Pojak glede dovoljenja izvoza jalc posredoval, češ, da le to za uvoz cementa, je docela izmišljena.

Iskanje moke.

Včeraj so uradni komisarij mestnega magistrata pregledali po naročilu prehranjevalnega urada skladišča in zaloge tukajšnjih molarjev in pekov. Postopalo se je s čim največjo natančnostjo, da se najdejo tudi eventualne zaloge, če bi jih kdo imel izven obrtnih prostorov. Vsehi raziskave se bo čimprej obhvali v listih. Obenem prosimo vso javnost, da vsakdo naznani magistratu večje zaloge moke itd. če slučajno izve, da jih ima kdo skrite. Seveda gre le za zaloge, s katerimi naj bi se delale kupčije in navijale cere, ne pa za zaloge, ki jih ima kdo za lastno prehrano in ki odgovarjajo številu oseb njegovega gospodinjstva četudi se le morda preskrbel za daljši čas.

Navijanje cen v državi SHS.

Progovni sekcijski lužne železnice gl. kol. je pred tedni došla od tvrdke Lutz in sinovi iz Bregence (Avstrija) naročena mala emailirana peč v skupni vrednosti 140 K.

Trudopolna carinska uprava SHS na glavnem kolodvoru v Ljubljani je na navedeni sekcijski računalu za to peč, kot blago tude provenienco, recil in beri 535 K 10 vin. (pestonet-trideset kron in 10 vinarjev) uvozne carine!

Kakor znano, nima v državi SHS tovaren, ki bi izdelovale peči enake vrste, vsled tega ni torej naša borna industrija niti najmanj tančirana.

Torej peč omenjene tvrdke (1.30 m visoka in kalč 30 cm v primeru) stane nas tužne Jugoslovane 675 K 10 vin! In to z ozirom na lastno tozadevno industrijo, ki je na nimamo! »Kunštni« smo pa! Tako tarifiranje od carinske uprave moramo pribiti in obsoati, ker vema kam to pelje.

Navijalcem cen date vlada sama potulho, kajti nudi jim dokal tehten

in utemeljen izgovor s svojo visoko uvožno carino.

Polagoma se bo na enak način obdalo tudi take predmete, ki so za življenje neobhodno potrebni, na pr. sladkor se plačuje že sedaj po 12 K kilogram.

Saj ne bi nič rekli proti vsemu temu, če bi se v državi SHS tarifirala predvsem neumnost tužnih Jugoslovancev, kar bi prinašalo državi nedvomno ogromne milijarde...

Kdaj se bo spametovala naša vlada, kdaj naše mase? Vse gre pri nas od naimaniše stvari do največjih vprašanih tako v kolobarju, da je samo ena rešitev. Mase naj se spametujejo in napravijo red!... Drugače ne poide, ne poide. Zakleti smo.

Za vpokojene učitelje.

Iz učiteljskih krogov nam piše penzionist: Hvala vam g. urednik, da se Vaš list poreguje za naše pravice. Hudo se nam godi. Obiljubljali so nam, da dobimo 1. ali 2. oktobra »čkovnim potom« ne le pokojnine za mesec oktober, nego tudi novo draginsko doklado, vračunano od 1. julija naprej. A danes smo že 4. oktobra, a ne le, da nismo še dobili draginskih doklad, niti pokojnine ni še prispela ne »čkovnim potom«, ne drugače. Kako naj bolelni penzionisti živimo brez denarja? Mari ob zraku? Ali pa naj upoštevamo Vodnikovo nesejo: »Živi se brez penke v petju kot pič!«. Gospodje, katerih se tiče, naj bi sami poskusili tako življenje! Če se aktivne tovariše točno izplačuje vsak mesec, zakaj nas ne?! Torci, zganite se, ljudje božji! Zima je pred durmi! Ni obleke, ni kuriva... mizerija na v pravem cvetju!

Slabo žigosani bankovci.

Ker prihajajo delegaciji ministrstva financ vedno in vedno pritožbe, da se zasebniki in čestokrat celo javni uradi branijo sprejemati bankovce z nejasnimi, nečitljivimi ali zabrisanimi žigi, se ponovno razglašajo, da so po izrecnem naročilu ministrstva financ z dne 25. julija t. l. br. 1922 vsi javni uradi zavezani, da brezuvetno sprejemajo takšne bankovce. Ti bankovci so potemtakem polnovredni in ni torej noben zasebnik upravičen, da jim odreka zakonito plačilno moč. Izvzeti so poleg nečistotanih le očitno krivo žigosani bankovci, to so taki, ki nosijo kak brezdvomno neveljavni žig, na pr. odtis pečata kak zasebne osebe ali odtis kovane- ga drobiža itd. Pripominja se še, da bode tukajšnja finančna deželna blagajna zanesel posledno odklanjala zamenjavo pomanjkljivo žigosanega denarja. Takšna zamenjava je brez pomena, ker blagajna nima niti časa niti zadošči osebja, da sproti na novo žigosa vse pri njej se stekajoče bankovce in je torej primorana, da jih spravlja take, kakoršne dobi v promet.

— Pozivljamo vse starešine in visokoforce, posebno one, ki se nameravajo udeležiti zagrebškega kongresa dne 11., 12. in 13. t. m. na predsestanek v Ljubljani, ki se vrši danes, v torek, dne 7. t. m. ob 20. uri v mestni posvetovalnici na magistratu. Na sestanku se vroče tudi legitimacije za znižano vožnjo in brenočišča. — Dr. Slavko Fornazar, za starešinstvo: Ljubo Zupan za Slovensko dhl. zvezo; Stanko Sila, za akademike-begunce; Vladimir Svetličič, za akad.-dobrovoljce; Janže Novak in Gustav Orsahen.

— Vodstvo zaloze šolskih knjig za Slovenijo in Istru po dolgem neuspešnem čakaniu znova še enkrat prosi gospode okrajne nadzornike in šolska vodstva, da se nemudoma sporoči, če mogoče brzojavno, katere knjige iz bivše šolske zaloze in koliko vsake potrebujejo za leto 1919/20, da se bo vedela določiti višina naklade. — Dr. Arnež, Dunaj, Schillerstrasse 30.

— Volaške oprostitve. Po srb-skih zakonih, ki so razširjeni na celotno državo, rešujejo prošnje o vojaških oprostitvah komande div-

zijskih oblastí. — Prošnje le pa vlagati redoma preklošelj pri okrajnih političnih oblastih, v Ljubljani torej na magistratu (vojaški oddel-

lek). — Vpokojencem državnih železnic, ki še niso dobili draginske doklade in pokojnine za oktober, je včeraj ravnateljstvo nakazalo po 300 K na račun. Toliko v polasnilo. Računi bodo v par dneh gotovi in izplačani. — I. splošno društvo jugoslovanskih železničarjev v Ljubljani.

— Pregled pošt in brzojavnih pristojbin je ravnokar izšel v III. izdaji, ki vsebuje tudi najnoveše določbe glede inozemskih pristojbin potem trgovske takse vse v lako pregledni obliki sestavljeno in popolnoma zanesljivo izračunano. Naroča se pri vseh poštinih uradih v področju ljubljanskega ravnateljstva, ali pri izdajatelju, višjemu poštному oficijalu K. Tiefengruber pri pošttem ravnateljstvu v Ljubljani. Cena pregleda je 2 kroni.

— Potporučnik v rezervi Pe-lan Stanislav, naj se nemudoma javi pri Komandi mesta v Ljubljani.

Prireditve.

Društvo inženierov v Ljubljani vabi vse svoje člane na sestanek, ki se vrši danes 7. okt. ob 20. uri v posvetovalnici na mestnem magistratu. Na dnevnem redu je poročilo odbora o poteku in sklepih belgraj-skega kongresa, ki se je vršil 27. in 28. septembra.

»Društvo tehnikov v Ljubljani« ima v sredo 8. t. m. ob 20. uri v društvenem lokalu važno odborovo soto. Navzočnost vseh odbornikov neobhodno potrebna!

Drugi študenti komunisti! Pozivljamo Vas, da u štoto večem broju sudelujete na kongresu jugoslovanske omladine u Zagrebu dne 11., 12. i 13. oktobra. Pohitite se za legiti-macije i pozive! Upute za studente komuniste daje Niko Hečimović, Zagreb, Olgaričeva ul. 18. Do vide-nja i drugarski pozdrav.

Klabovi studenata komunisti beo-gradskog i zaerebačkog univerzi-teta.

Iz stranke.

Poziv. Pozivljamo vse one so-druge, kateri so se dne 21. julija udeležili intervencije v restavraciji hotela »Union« med 9.—10. ure do-poldne, naj takoj naznanijo svoje na-slove pri tahnistvu Krai. pol. organ-izacije v Mahrovi hiši, Krakov trg, Zadeva je zelo važna.

Pozor sodrug iz Ljubljane in okolice! V ponedeljek, dne 6. t. m. so se pričela zopet redna izenska pre-davanja in diskuzijski večeri, ki se vrše v ponedeljkih, četrtkih in sobo-tah, vselej točno ob 20. uri na Kre-kovem trgu v nekdanji Mahrovi So-li. Dostop le proti izkaznicam. Ude-ležnite se teh predavanj in ne pose-dajte po gostinjah! Ta predavanja so namenjena izobrazbi delavstva, katero mi tako potrebujemo, ker le v izobrazbi le moč proletariata. — Odbor Krai. pol. organ. JSDS v Ljubljani.

Vstopnice za delavsko predsta-vo, katera se vrši 12. oktobra v dramskem gledališču ob znižanih cenah, se dobijo v Selenburgovi ul. 6. II. nadstropje vsaki dan ob 9—12 in 3.—7. ure zvečer.

Mezdno gibanje grafičnega in knjižovskega delavstva v Slove-niji. Grafično in knjižovsko delav-stvo le imelo v nedeljo slabo ob-iskan shod, na katerem je bila sočasno sprejeta spomenica glede mezdnih zahtev. Spomenico so za-umniki že včeraj predložili Društvu lastnikov tiskarn in zadrugi knji-ževcov.

Odborova sela in sela zaupnikov za III. okraj (Krakovo-Trnovo) je v sredo, dne 8. oktobra 1919 ob 8. uri zvečer v gostilni g. Klemenca (Kra-kovski nasip). — Predsednik.

Pevska vala se vrši danes ob 8. uri zvečer. Sodrugi pevci udeležite se pevske vaje polnoštevno.

Najnovelša poročila.

(Vesti LDU.)

DR. PAVLOVIČ SESTAVI NOVO VLADE.

Belgrad, 6. Prestolonasl. Alek-sander je danes dopoldne poveril predsedniku narodnega predstavn-ištva dr. Draži Pavloviču mandat za skorajšnje sestavkar najširšegako-alicijskega kabineta, ki bi mogel de-lovati s sedanjim narodnim pred-stavnistvom. Dr. Pavlovič je takoj pričel pogajanja z zastopniki posa-meznih parlamentarnih skupin.

AMERIKA PROTI ITALIJANOM.

Berlin, 6. (Dun.KU.) »Achtuhr-abendblatt« javlja iz Bazla: Po po-ročilu Centralagenture iz Pariza so se na dalmatinski obali iznova izkrcali ameriškanski mornarji. Obstoj-povelle ameriškega mornariškega tainika Danielsa, po katerem bodo začeli ameriški mornarji boj z Itali-jani, ako bi ti ponovili napade na Trogir, Split ali na druga jadranska mesta.

ARETACIJE JUGOSLOVANOV IN AMERIKANČEV NA REKI.

LDU, Berlin, 6. (Dun.KU.) Ve-černi listi poročajo od švicarske me-je: »L'Inormation« javlja iz Rese: D'Annunzio je odredil na Reki are-tacijo jugoslovanskih in ameriških državljani. Grade se taborišča za interniranje. Dela za utrdbo Reke napredujejo. Na periferiji mesta je D'Annunzio postavil težko artilje-rijo in ladijske topove.

DEMONSTRACIJSKA STAVKA NEMSKO - ŠTAJERSKEGA UČITELISTVA.

Grade, 6. (Dun.KU.) Nemško štajersko učiteljstvo je po sklepu organizacije v Gradcu in po vsej deželi začelo šestdnevno demonstra-cijsko stavko v svrhu dosege gmo-tnih zahtev, med njimi enakostnosti z državnimi uradniki.

STAVKA ANGLEŠKIH ŽELEZNIČARJEV KONČANA.

London, 6. (Dun.KU.) Angleška vlada je pri pogajanjih z zastopniki železničarjev pristala na to, da osta-ne minimalna tedenska plača v zne-

sku 51 šilingov v veljavi tako dolgo, dokler bodo stroški za vsakdanje potrebe življenja za 110% višji, kakor so bili pred vojno. Dalje je vla-da privolila v to, da ne sme noben železniški nastavljenec biti kazno-van ali oduščen zaradi svojega za-držanja med stavko. Zveza železničarjev le s svoje strani zagotovila, da ne bo nihče izmed stavkoka-zov izključen iz svoje strokovne zveze. Zaostanke plač, katere se zaradi stavke niso izplačevale, bo vlada železničarjem izplačala, kakor hitro se bodo povrnila na delo.

FRANCOSKI SOCIJALISTI ZA AMNESTIJO.

Pariz, 5. (Dun.KU.) Kakor po-ročajo listi, je francoska socialistična stranka sklicala danes v svojem lokalu shod za splošno amnestijo. Vlada je prepovedala prireditve te-ga shoda v javnem lokalu z moti-vacijo, da bi vprašanje amnestije služilo samo kot preteza za vpi-zoritev podobnega gibanja, kakor je izbruhnilo med železničarjem na An-gleškem. Vsi govorniki so zahte-vali amnestijo vseh civilnih in vo-jajških obsojencev. Med zborovanjem je prišlo vsled nesoglasja med ek-stremisti in zmernimi socialisti do burnih prizorov, ki so se po sklepu zborovanja nadaljevali v spopadih s policijo.

POGAJANJA MED BALTIŠKIMI DRŽAVAMI IN SOVJETSKO RU-SIJO.

Naun, 6. (Brezžčno). Iz Finske poročajo, da je določen začetek pre-liminarnih pogajanj baltiškimi držav s sovjetsko Rusijo na dan 25. oktobra.

ZAPLEMA VELEPOSESTEV NA ESTONSKEM.

Helsingfors, 6. (Dun.KU.) Eston-ska narodna skupščina je sklenila, zapleniti vsa veleposstva plemstva.

5. Izkaz za Tiskovni sklad.

Sodrug Jos. Petelan je prinesel z nedeljskega shoda v Trčju 129 K; sodrug Matija Oblak iz Most 7 K. Zadnjič izkazanih 851 K 95 vin., kar znaša 987 K 96 vin.

Zanimiva razkritja

o deželnem in občinskem gospodarstvu na Kranjskem.

KAKO SO SLEPARILI.

(Dalje.)

Deželni uslužbenci pa so imen-tudi pri uradovanju jako težavno stališče nasproti deželnemu glavarju, ki ni poznal nobenega reda in ni imel pravega presodka o raznih de-ljih. Kakor si le on stvar predstav-ljal, tako to je tudi hotel ineti izvr-šeno od posameznih funkcionarjev. Na čas se pri tem ni oziral in če je hotel ineti izvršeno kako stvar čez noč, se je moralo to zgoditi. Če je kdo ugovarjal ali prišel z nasvetom, kako naj se ta ali ona stvar izvrši, ga je navadno zavrnil z opombo: »Dokler sem jaz deželni glavlar, se bo že moralo tako delati, kakor jaz zahtevam«. Posebno rad se je vmešaval deželni glavlar v knjigovod-stvene stvari in je predpisoval, kako naj se izvršijo posamezne podrob-nosti. Zahteval je marsikrat popolnoma neznimselne stvari, ki pa so se morale izvršiti, ker je vedno strogo pazil na to, da se le izvršilo vsako njegovo naročilo. Vmeševal se je tu-di v blaginjske poslovanje in po-tegnil na se podpisovanje čekov gle-de denarjev pri denarnih zavodih, dasi je pri vseh javnih blaginjah to stvar blaginjskih organov.

Enako kakor je ravnal deželni glavlar z deželnimi uslužbenci, le ravnal tudi z učitelstvom. Moč deželnega odbora nad učitelstvom le bila namreč velika ne le radi tega, ker so imeli somišljeniki deželneva glavlarja večino v deželnem šolskem svetu, marveč tudi radi tega, ker je bilo le od dežele odvisno, kake pri-boljške naj dobiva učitelstvo k plač-am, katerih regulacija je radi vojue

izostala. Svojo moč pa je kazal de-želni glavlar nasproti učitelstvu na ta način, da je bil pristopen le tistim osebam, ki so se politično z nim strinjale ali so jih priporočali nje-govi zaupniki.

Razlike so se delale med posa-meznimi osebami pri vsaki prošnji za podporo ali nagrado, pri vsakem imenovanju ali nameščenju, pri do-voljevanju 25% draginskih doklad, pri stanarinskih dokladah učiteljem v Ljubljani in, kolikor je bilo mo-goče, tudi pri volnodraginskih do-kladah.

Kako je bil deželni glavlar pris-topen svojim pristajšem, znači še posebno to delstvo, da je bil član deželnega šolskega sveta učitelj Jaklič za pota k seim deželnega šolskega sveta plačan iz deželnih sredstev, dasi je bilo mesto člana deželnega šolskega sveta le častno mesto.

Svojo nenaklonenost učitelstvu pa je pokazal deželni glavlar pri do-voljevanju volno- draginskih do-klad. Teh je učitelstvo postalo de-ležno zelo kasno in še to v tako nizki izmeri, da mu je bilo poma-

Strojniki, višji kurjač, strojni ključavničar in spreten tovarniški mizar (mojster)

se išče za tovarno v Bosni. — Ponudbe pod »A. B. 191« na uprav-ništvo »NAPREJA«. 575

gano le malo. Zbolišale so se te do-klade šele potem, ko je k dotični po-trebnosti pričela prespevati država. (Dalje prih.)

Izdajatelj: Josip Petelan. Odgovorni urednik: Rudolf Golouh. Tisk »Učit. tiskarne« v Ljubljani.

Ugarski vajenec se sprejme pri F. Čuden Sin, nasproti glavne pošte v Ljub-ljani. 646

Vino iz hrvatskega in štajerskega ozemlja, posebno iz pljuškega, ormoškega in ljubljanskega okraja, vsake vrste, vsake cene in najfinije kvalitete, vedno oddaja Avgust Stoinschegg v Rogški Slatini. 643

Spalne in jedilne sobe, kuhinjske opreme, postelje, spodnje in vrhne modroce, umivalnike, vsakovrstno omaro, mize in stole iz trdega in mehkega lesa, priporočata bratje Sever, založba po-blištva in tapetniška delavnica, Ljubljana, Kolizej. 577

Rahimo deset do dvajseti agilitni kolporterjev za prodajo »Naprēja«. Prednost imajo invalidi, pa tudi dečki nad 14 let. Služba za par ur dnevno je lahka, zaslužek izdaten. Tudi zgo-vorne ženske so pripravne za ta posel. Oglasi se je pri upravitelju »Naprēja«, Ljubljana, Františkanska ulica 61.

Valentin Maček, tovarna v Domžalah 43. pobiram vsako soboto v Ljubljani, Sv. Jakoba trg, stare klobočevinasto (filcste) kloboke v popravilo in tiste tudi vračam. Večjo mno-zino tudi sprejemam po pošti. 579

Usnjarske pomočnike išče tovarna usnja proti dobri plači.

Vstop v najkrajšem času. Po-nudbe na upravništvo tega lista pod št. 308. 636

GARJE

srbečico, hraste, lišaje uniči pri člo-veku in živini mazilo zoper srbečico. Brez duha in ne maže-perila. 1 lon-ček za eno osebo 6 K. Po pošti 7 K, poštnine prosto. Prodaja in razpošilja lekarna Trnkóczy v Ljubljani, zraven rotovža. 581

Priporoča se trgovina z železnino in poljedelskimi stroji

ZALTA & ŽILIČ

Ljubljana, Marije Terezije cesta 10. (Gospodarska cesta.) 539

Apno, zidno in strešno opeko ter drva v celih vagonih

ponuja Ljubljanska komercijalna družba, Ljubljana, Bleiweisova c. 18.

Ljubljanska kreditna banka

v Ljubljani.

Podružnice: v Spilku, Celovcu, Trstu, Sarajevu, Gorici, Celju in Mariboru.

— Doiniška glavница —
K 20.000.000.

Sprejema vloge na knji-žice in tekoči račun proti ugodnemu obrestovanju.

Rezervni fond okroglo
K 8.000.000.

Kupuje in prodaja vse vrste vrednostnih papirjev, finančna erarične dobave in dovoljuje — aprovizacijske kredite —

Dr. med. KLARA KUKOVEC
strokovna zdravnica za ženske in otroške bolezni
(prej v Trstu), je otvorila prakso v Mariboru,
Gospodska ulica 2. Ordinira od 8.—9. dopoldne
in od 2.—4. popoldne.

649

Griza

se pojavlja v celi Sloveniji. Občinstvo se opozarja,
da ne uživa sirovega sadja, ne zelenjave, razen iz
zanesljivo zdravih krajev. Največja nevarnost za
obolenje na grizi pa je slaba pitna voda, zato
naj slavno občinstvo pije samo zdravilni
„Tempelvrelec“ iz naše Rogaške Slatine.

644

Priporočamo e d i n o tovarniško zalogo 195

šivalnih strojev za rednino in
obrt ter njih
posameznih delov.

POTREBSCINE za šivilje, krojače in čevljarje ter galanterijsko
in manufakturno BLAGO za OBLEKE.

Jos. Petelinc, Ljubljana, Sv. Petra nasip, za vodo desno.

Gospodinja, ki rabi

Milo „SRNA“

štedi s perilom, časom, trudom in denarjem. Poizkusni zavoji po 4 1/2 kg vsebine.

IGNAC FOCK, tvornica mila in sode, Kranj.

DRVA

mehka in trda, vsako množino, pripelje na dom družba

„IMPEX“

Mahrova hiša, Krekov trg
št. 10, I. nadst.

Cenjenemu delavstvu in drugemu p. n. občinstvu
se najtopleje priporoča

brivnica Mate Šijaković,

Ljubljana-Trnovo, Cerkvena ulica 19.

623

JADRANSKA BANKA PODRUŽNICA MARIBOR

Zira-račun pri Avstro-ogrski banki.
Račun pri Pošt. ček. uradu SHS v Ljubljani št. 11.370.

Centrala: TRST.

Podružnice: BEOGRAD,
DUBROVNIK,
KOTOR,
LJUBLJANA,
MARIBOR,
METKOVIČ,
OPATIJA,
SPLIT,
ŠIBENIK,
WIEN,
ZAGREB.

Ekspozitura: KRANJ.

P. n.

Dovoljujemo si poročati najuljudneje, da smo v prijateljskem
odnošaju s Štajersko eskomptno banko prevzeli njeno podružnico
v Mariboru in bomo vodili posle iste od danes naprej pod tvrdko

JADRANSKA BANKA, PODRUŽNICA MARIBOR.

Izvrševali bomo vse v bančno stroko spadajoče posle vsikdar
kar najmožneje v interesu naše klijentele in prosimo, da se zaupanje,
ki se je izkazalo omenjenemu zavodu, ohrani tudi nam.

**JADRANSKA BANKA,
PODRUŽNICA MARIBOR.**

Brzojavni naslov: JADRANSKA

Marija Tičar

Ljubljana

priporoča

Vse potrebščine za šolo in urade.
Največja zaloga **umetniških
razglednic in finega
pisemskega papirja**
na drobno in debelo.

578 Krasná izbira 104-1
galanterijskega blaga
primerneza za god in
poročna darila.

Zobozdravnik

dr. Franc Kartin,

bivši asistent profesorja
Metnitza na DUNAJU,

se je preselil v Maribor

in ordinira od 8. t. m. naprej
Grajška ulica (Burggasse) št. 9
v hiši Wögerer 642
od 1/2 9—12, 1/2 3 (1/2 15) — 5 (17).

I. jugoslovanska zlatarska delavnica

A. Fuchs, Ljubljana,
Selenburgova ulica t. 6.

Kupujem staro zlato, srebro, kakor
tudi briljante, demante po najvišjih
dnevniških cenah. Priporočam veliko
zalogo zlatnine, srebrnine, ur, briljan-
tov itd. Popravila in nova dela se
izvršujejo v lastni delavnici točno
in solidno. 625

Slavnemu občinstvu naznanjava, da
sva prevzela

gostilno „Narodni dom“
v Celju.

Skrbela bodeva za dobro in točno
postrežbo, ter se priporočava za
mnogobrojen obisk.

Ivan in Ana Černe

z Goriškega. 538

Bačvare
(sodarje) 628

za akordno delo išče
TVORNIKA ARKO, ZAGREB.

Stev. 15.933—1919.

631

RAZGLAS

glede uporabe električnega toka iz mestne
elektrarne in plina iz mestne plinarne.

Mesto Ljubljana stoji pred zna-
nim dejstvom, da bo zadostna pre-
skrba občinstva s svečavo in pre-
mogom tekom prihodnje jeseni in
zime izključena.

Zato je treba pravočasno upora-
biti vsa sredstva, da ne bo v Ljub-
ljani zavladala splošna tema.

Mestni magistrat mora uporabo
elektrike in plina omejiti samo na
najnujnejšo potrebo. Le tedaj bo mo-
goče mestni elektrarni in plinarni
vzdržati redni obrat preko zime.

Javni uradi in pisarne, kakor tudi
trgovine morajo omejiti svojo delav-
nik na čezdnevno svetlobo, katero
je treba docela izkoristiti.

Vsa ostala razsvetljava po gos-
tilnah, kavarnah, delavnicah in za-
sebnih stanovanjih se mora omejiti
do najnujnejše potrebe.

Te omejitve bo seveda mogoče
doseči le potom strogih uradnih od-
redb in kazni, ker je znano, kako
težko je prepričati posameznika, da
bi žrtvoval v splošno korist del svo-
jih udobnosti.

Občinski svet ljubljanski je v
svoji seji dne 16. septembra 1919
soglasno sklenil, da stopijo s 1. okto-
brom letos v veljavo sledeče ome-
jitve glede uporabe elektrike in plina
iz mestnih podjetij:

1. V času od 1. oktobra do 31.
marca se bode oddajal plin in elek-
trika za vse pisarniške prostore sa-
mo od 8. ure zjutraj do 3. ure popol-
dne, zato naj se po vseh javnih in
zasebnih uradih razdelijo uradne
ure na dnevni čas. Izven navedene-
ga časa je vsaka uporaba plinove
ali električne luči v pisarniških pro-
storih in pritliklinah prepovedana.

Čas od 3. do 4. ure naj se porabi
za snazhenje uradov.

Izveti so le javni uradi, ki mo-
rajo imeti nočno službo, tem je sa-
mo najpotrebnejša luč vsakočasno
dovoljena.

2. Solški pouk naj se razdeli na
dnevni čas. Uporabljati naj se po
možnosti opoldanske ure, da lahko
odpade večerni pouk.

3. Trgovine in skladišča ne smejo
uporabljati plinove in električne luči
pred 8. uro zjutraj in
od 1. do 31. oktobra ne po 5. uri
popoldne

od 1. novembra do 28. februarja
ne po 4. uri popoldne
in od 1. marca do 31. marca ne
po 5. uri popoldne.

Izveti so le trgovine z živili,
drogerije, lekarne in trafike; te sme-
jo uporabljati omejeno razsvetlavo
od 7. ure zjutraj do 7. ure zvečer.

4. Za delavnice, gostilne, kavar-
ne in druge javne lokale naj se na-
tančno določi pri posameznikih ve-
likost in število luči. Za princip naj
velja, da sme goreti največ polovica
prele običajne razsvetlitve. Ostala
žarila naj se odstranijo

5. Vsaka reklamna razsvetljava
je prepovedana ravno tako, kakor
sleherna luč v izložbenih oknih ali
pred vhodi in okni javnih in drugih
lokalov.

6. V hišnih vežah, na stropiščih
in hodnikih so dovoljene le 10-svečne
žarnice ali najmanjše plinovne
svetilke, goreti sme le polovica pre-
le običajnih luči, in sicer najdalej do
9. ure zvečer. Zjutraj so te luči
sploh prepovedane.

7. Za privatna stanovanja se na-
ravnost določi, katero množino elek-
tričnega toka sme stranka na dan
porabiti v posameznih mesecih.

Za merilo naj velja poraba toka
25-svečne žarnice, ki sme goreti do
10. ure ponoči, odnosno kolikor se
poprejšče, toliko časa sme go-
reti zjutraj.

Za stanovanja do največ štirih
stanovanjskih prostorov (vštevši
kuhinjo) se dovolita dve žarnici po
25 sveč, za stanovanja z več kot
štirimi stanovanjskimi prostori pa
tri žarnice po 25 sveč.

Seveda se priporoča uporabljati
manjše žarnice, katere potem lahko
gorijo v večem številu, oziroma
dalj časa, ker porabijo manj elek-
tričnega toka.

Izvedba predpisov pod točko 7.1
Od solčnega zahoda do 10. ure
zvečer je potrebna luč v posamez-
nih mesecih:

oktober 142 ur	januar 161 ur
november 162 ur	februar 125 ur
december 175 ur	marec 114 ur

iz tega sledi:
a) da imajo stranke do štirih sta-
novanjskih prostorov pravico pora-
biti električnega toka na dan v me-
secih:

oktober 257 vatov,	januar 291 vatov,
november 307 vat.,	februar 250 vat.
december 316 vatov,	marec 206 vat.

b) stranke z več kot štirimi sta-
novanjskimi prostori pa na dan po
mesecih:

oktober 385 vatov,	januar 436 vat.
november 454 vat.,	februar 375 vat.
december 474 vatov,	marec 309 vat.

Tako določena množina električ-
nega toka je za vsako gospodar-
stvo obilna dovolj. Dokaz temu, da
tolike porabe v zasebnih stanova-
njih tudi pred vojno ni doseglo niti
polovica elektrarniških odjemalcev.

Strankam, ki imajo podnaimni-
ke, se izjemoma sme dovoliti za
vsakega podnaimnika ena 25-
svečna svetilka-več. Podnaimniki
se bodo upoštevali le tedaj, če ni
stranka naznani pismeno najkasneje
do 15. oktobra t. l. ravnateljstvu
mestne elektrarne.

Kdor bi na kljub prepovedi v sta-
novanju prekorajčil dovoljeno mno-
žino električnega toka, temu se za-
računa vsak več porabljeni hekto-
vat po desetkratni jednotni ceni.

8. Električni motorji se smejo od
1. oktobra do 31. marca uporabljati
izključno le pri dnevni svetlobi, si-
cer se bo tok odklopil.

9. Uporaba električnih ventila-
torjev, kuhalnikov, likalnikov in
drugih električnih aparatov je v ča-
su od 1. oktobra do 31. marca v ob-
če prepovedana. Zato naj se odklo-
pilo. Izveti so le zdravniški aparati.

10. Poraba plina za obrtne na-
mene je dovoljena le tedaj, če je
drugačnja kurjava nemogoča.

11. Poraba plina za kuhanje je
dovoljena, toda le v skromnih me-
lah za manjša jedila, ne pa za kuha-
nje opoldanskega obroda. Množina
za kuho dovoljenega plina se bo še
določila.

12. Uporaba plinovitih peči, vodo-
grelicev in kopalnih peči s plinom je
prepovedana, zato naj se vse take
peči zapro in odklopilo.

13. Vsakemu, ki bi z lučjo ne šte-
dil ali drugače teh predpisov ne
upošteval (izvzemši točko 7.), zara-
čunal se bo ves tekom dotičnega
meseca porabljeni plin ali električni
tok po desetkratni normalni ceni.

V slučaju neizterljivosti tekom
treh dni se dodala plina, oziroma
elektrike ustavi.

Po trikratni kazni se elektrika
ali plin sploh trajno odklopilo.

14. Naprava novih inštalacij za
plin ali elektriko se načeloma pre-
poveduje, dovoliti se sme le v po-
sebno nujnih slučajih.

15. Mestni magistrat opozarja
vse merodajne oblasti in korpo-
racije, da upoštevali te predpise, v
kolikor se tičejo javnih uradov, šol-
skih prostorov, zapiranih prodajal-
nic, skladišč in delavnic, — ker je
treba dati dober vzgled ostalemu
občinstvu.

16. Zlasti se pozivljajo tudi voja-
ške oblasti, da se prilagodijo tem
splošnim odredbam, ker to zahte-
valo ne le javni, temveč tudi voja-
ški interesi.

Mestni magistrat ljubljanski,

dne 16. septembra 1919.

Župan: dr. Ivan Tavčar l. r.

647